

Kossuth Zsuzsanna emlékére, halálának 150. évfordulóján

*Mucha Márkné**

Kossuth Zsuzsanna, a magyar ápolástörténet hőse, életének és az ápolásra vonatkozó tevékenységének rövid bemutatása előtt szükségesnek tűnik néhány mondatban utalni *Florence Nightingale*, az ápolástörténet nemzetközileg ismert és elismert személyiségének tevékenységére.

Mindkét hölgy a XIX. század elején született és mindkettőjük ápolói, ápolásszervezői tevékenysége háborúhoz kapcsolódik. *Florence Nightingale*-t a krími háború sebesültjei ellátásának és ápolásának megszervezésére és vezetésére kérte fel unokabátyja, az angol hadsereg admirálsa. *Kossuth Zsuzsannát* az öt évvel korábbi, 1848/49-es magyar forradalom és szabadságharc sebesültjei ellátásának és ápolásának megszervezésére és vezetésére kérte fel bátyja, *Kossuth Lajos*. A két hölgy életének további körülményei merőben különböznek.

Florence Nightingale gazdag angol főnemesi családba született. A tanulás, a műveltség megszerzésének minden lehetősége rendelkezésére állt. Vidéki birtokuk és kastélyuk, londoni palotájuk, a bálók, estélyek, a társasági élet számtalan örömet kínáltak. *Florence* a tanulást, elmélkedést részesítette előnyben, különösen – szülei legnagyobb megdöbbenésére – a gyógyítást, ápolást és erre vonatkozó ismereteket tanulmányozta szívesen. A krími háborús sebesültek ápolásának megszervezésére vonatkozó feladatot örömmel vállalta, és családja, valamint a tábornokok által támasztott minden akadályt legyőzve teljesítette. Így vált a krími háború és a nemzetközi ápolástörténet „lámpás hölgyévé”, az ápolói hivatás, tudás és önfeláldozás jelképévé. A háború után Viktória királynő kitüntetéssel jutalmazta, Angliában az orvostörténet nagyjai között emléktábla, Londonban utca, kórház és életnagyságú szobor hirdeti nevét és tevékenységét.

Kossuth Zsuzsanna 1817. február 19-én született Sátoraljaújhely Barátság nevé városrészében, *Kossuth Lajos* ügyvéd és *Wéber Karolina* ötödik gyermekéül. Az első és egyetlen fiúgyermek a családban *Kossuth Lajos*, akinek Zsuzsanna a legkedvesebb húga és bizalmasa. Az 1831-es kolerajárvány idején bátyjával – aki a felvidéki kolerajárvány kormánybiztosa ekkor – együtt intézik a vesztégzárban lévők és a kolera gyanús betegek ügyeit.

Zsuzsanna életének első nagy sorsfordulója házasságkötése *Meszlényi Rudolffal*, aki bátyja feltétlen híve,

s akinek nővérét, *Meszlényi Terézt* ugyanebben az esztendőben, 1841-ben *Kossuth Lajos* veszi feleségül. Zsuzsannáéknak három gyermekük születik, két kislány, majd egy kisfiú. Zsuzsannát a család mellett történelmi események foglalkoztatják. Hazaszeretete, tettvégya, s az a – szinte egész életútját meghatározó – törekvése, hogy bátyjának segítőtársa legyen, bátor tettekre sarkalják. Önfeláldozó tevékenységre, hivatásra, a betegek ápolására, ennek megszervezésére vállalkozik a szabadságharc idején. Míg *Kossuth* felesége, *Teréz* teadélutánokat rendez, ahol zászlókat himeznek az eljövendő diadal örömeire, Zsuzsanna rábeszéli a vendégeket – képviselő és miniszter feleségeket –, hogy tépést készítsenek a szabadságharc sebesültjei számára. Ugyanezt tették a debreceni leányiskolák növendékei és az akkor öt éves *Munkácsy Mihály*, akit ez az élmény úgy megragadott, hogy később „Tépcsínálók” című festményében emléket állított e tevékenységnek.

Kossuth Zsuzsannát bátyja – kormányzóvá választása után két nappal – kinevezi a magyar honvéd csapatok országos főápolónőjévé. Zsuzsanna fáradhatatlanul járja az országot. Látja, hogy nincs elég ápolónő, az egészségügyi ellátás katasztrofális, a kórházak száma kevés, felszereltségük hiányos. Az országos főápolónő maga és honfitársnői számára a következő célt fogalmazta meg: „Egy legyen bennünk az akarat, felkeresni a szenvedést, s enyhíteni azt!” Felhívást intéz a „honleányokhoz”: „Mindenn nő, ki erőt érez magában, keresse fel a helyben, vagy vidéken működő kórházakat. Ha elhagyatott állapotban, szűkölködve, minden kényelmi cikk nélkül találja azokat, szólítsa fel a legközelebbi polgári hatóságot, ... a kórházi szükséges kiegészítések beszerzésére, ha kell, rekvizíció útján is.”

1849 nyarán *Kossuth Zsuzsanna* munkája eredményeként 72 táborig kórház kezd meg működését. Ő maga is ápolja a sebesülteket, lelki vigaszt nyújt számukra. Gondoskodó figyelme még a betegek elhelyezésében is megnyilvánul. Odafigyel arra is, hogy az egy falubéliek lehetőleg egy szobába kerüljenek. Nemcsak a sérült magyar honvédek, de a kórházi ellátásra szoruló osztrák katonákat is ápolja. A sebesültek így emlékeznek Zsuzsannára: „Anyai gyengédséggel bánt velünk.”

A sebesültek ellátása mellett megkezdte az ápolásra jelentkező nők nyilvántartását, szakmai és fegyelmi ellenőrzését is. Töpreng az ápolás rendszerének kidolgozásán, melynek bevezetésére törekedett. Feljegyzései szerint reális követelménynek a munka melletti betanítást látta. Az ápolónők mellé férfiak alkalmazását is szükségesnek tartotta, a nehezebb tennivalók – például

*A szerző a Magyar Ápolási Egyesület leköszönő elnöke

a betegek hordozása, emelése – elvégzésére.

Zsuzsanna éjjel-nappal dolgozva, három hónapig járja az országot. Nemcsak ellenőrzi működésüket, de újabb szükségkórházakat is létrehoz. Hitvallását így fogalmazza meg: „*Amit teszek, minden magyar asszony kötelessége, hiszen katonáink a csatatéren értünk véreznek, a mi feladatunk tehát, hogy sebeiket bekötözzük.*” Önként vállalt hivatása mellett a végsőkig kitart. A szabadságharc bukását megelőző hetekben is sok kórházban megfordul, mindenütt súlyos sebesülteket lát, ráadásul a kolera is tizedeli a betegeket. A helyzet reménytelenné válik, az ápolók és orvosok hősiességének kevés, hiszen nincs kötszer, gyógyszer, élelmiszer.

A szabadságharc elbukott. *Kossuth Lajos* emigrációba kényszerült, Zsuzsanna gyermekeivel, édesanyjával, két nővérével és azok gyermekeivel menekülni kénytelen. Férjét és kisfiát elvesztette, majd Nagyváradon – már tüdőbeteg – fogságba kerül. Az oroszok távozása után osztrák fogva tartói arra kényszerítik a családot, hogy visszamenjenek Pestre, ahol Zsuzsannát hazaárulással vádolják. Védőügyvédje nincs, önmagát kell megvédenie. Bátor, tiszteletre méltó magatartást tanúsít. A tárgyaláson rendkívüli szónoki erővel, hatásosan és logikusan érvel, mondván: csak azt tette a szabadságharcban, amit joga és kötelessége volt tenni, ápolta a sérülteket és betegeket. Végül osztrák katonatisztek vallomására mentik fel: „*Ennek az asszonynak*

köszönhetjük életünket, ő nem az ellenséget látta bennünk, hanem a szenvedő embert.”. Később mégis távoznia kell – családjával együtt – hazájából. Brüsszelben, majd New Yorkban a kényszerű hontalanságot, a súlyos betegséget és a sok szenvedést emelt fővel, a legnemesebbek erényével viselte.

Kossuth Zsuzsanna. Magyarország első főápolónője 1854. június 29-én halt meg New Yorkban. Rövid élete során kivételes életutat járt be. A haza és az igazság szeretete, a női egyenjogúságról vallott elvei, a kis és nagy nemzetek, valamint az egyének boldoguláshoz való jogának megalkuvás nélküli képviselése kivételes jellemet mutatnak be az utókornak. Ennek ellenére meglepően kevesen és keveset tudnak róla. Neve csaknem feledésbe merült.

A Magyar Ápolási Egyesület 1997-ben „*Kossuth Zsuzsanna missziót*” indított, melynek első lépéseként megalapította a *Kossuth Zsuzsanna emlékermet*. Ezzel mi, *Kossuth Zsuzsanna* kései utódai saját gyökereink, hivatástörténeti értékeink alapján érzett büszkeségünket kívánjuk kifejezni. Példaként állítjuk *Kossuth Zsuzsanna* eszméit, haza- és hivatás szeretetét, kitartását, megalkuvást nem ismerő lelkét a jelen kor ápolói elé.

Tisztelettel adózunk emlékének.

Miss Mucha, M.: *For Zsuzsanna Kossuth's memory, on the 150th anniversary of her death*

Budapest, Alsóerdősor utca 16. 1/2. – 1074

FELHÍVÁS

40 éves évfolyam – találkozóra

Minden külön értesítés helyett ezúton hívjuk fel kedves évfolyamtársaink figyelmét, akik 1964-ben Marosvásárhelyen a MOGYE Gyógyszerészeti Karán végeztünk, hogy

**2004 szeptember 4-én tartjuk 40 éves évfolyam-találkozókat
9 órától az Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetemen**

Szállás: a Bod Péter Református Diakóniai és Tanulmányi Központban
Str. Pădurii (Erdő u.) 7/B, Tel./Fax: (265)-216997,
250 ezer lej (külföldieknek 10 €)/fő, reggelivel.

Ünnepi ebéd és vacsora a Majestic étteremben: 10 € (összesen)

Részvételi szándékodat (kísérőid számát, igényét) kérünk mielőbb – legkésőbb július 15-ig – közölni. Kérjük értesítsd azon kollegákat is, akikkel kapcsolatban vagy.

További részletekért rendelkezésedre áll, szeretettel üdvözlő és vár, a szervezők nevében:

Gyéresi Árpád
540143-Târgu-Mureş/Marosvásárhely
Aleea Cornişa nr.4 ap.16
Tel.: (265)-216481/MOGYE
(265)-215551/208
E-mail: agyeresi@umftgm.ro